

TO 27.4.2023 KLO 19.00
TAMPERE FILHARMONIAN KONSERTTI

OI, IHMISYYS

ARVO PÄRT de profundis

Psalmin 130 sanoihin

De profundis clamavi ad te,
Domine;
Domine, exaudi vocem meam.
Fiant aures tuæ intendentes.
In vocem deprecationis meæ.

Si iniquitates observaveris,
Domine, Domine, quis sustinebit?
Quia apud te propitiatio est;
Et propter legem tuam sustinui te,
Domine.

Sustinuit anima mea in verbo ejus:
Speravit anima mea in Domino.
A custodia matutina usque ad noctem,

speret Israël in Domino.

Quia apud Dominum misericordia,
et copiosa apud eum redemptio.

Et ipse redimet Israël
ex omnibus iniquitatibus ejus.

Syvydestä minä huudan sinua, Herra.
Herra, kuule minun ääneni,
tarkatkoot sinun korvasi
rukoustani.

Jos sinä, Herra, pidät mielessäsi synnit,
Herra, kuka silloin kestää?
Mutta sinun on armo, sinä annat
anteeksi, että me eläisimme sinun
pelossasi.

Minä odotan sinua, Herra,
odotan sinua koko sielustani
ja panen toivoni sinun sanaasi.
Minä odotan Herraa kuin vartijat
aamua,
hartaammin kuin vartijat aamua.
Israel, pane toivosi Herraan!

Hänen armonsaa on runsas,
hän voi sinut lunastaa.

Hän lunastaa Israelin
kaikista sen synneistä.

DMITRI ŠOSTAKOVITŠ Sinfonia nro 13 "Babi Jar"

I Babi Yar

Nad Babim Yarom pamyatnikov nyet.
Krutoi obryv, kak gruboye nadgrobye.
Mne strashno.
Mne sevodnya stolko let,
Kak samomu yevreiskomu narodu.

Mne kazhetsya seichas - ya iudei.
vot ya bredu po drevnemu Egiptu.
A vot ya, na kreste raspyati, gibnu.
I do sikh por na mne - sledy gvozdei.
Mne kazhestya, shot Dreifus - eto ya.
Meshchanstvo - moi donoschik i sudya.
Ya za reshotkoi. Ya popal v koltso,
Zatravlennyi, oplyovannyi, obolgannyi,
I admochki s bryusselskimi oborkami,
Vizzha, zontami tychut mne v litso. Mne
kazhetsya, ya - malchik v
Belostoke.

Krov lyotsya, rastekayas po polam,
Beschinstvuyut vozhdni traktimoi stoiki
I pakhnut vodkoi s lukom popolam.

Ya sapogom otbroshennyi, bessilnyi.
Naprasno ya pogromshchikov moyu.

Pod gogot: "Bei zhidov, spasai Rossiyu!"
Labaznik izbiyavet mat moyu.

O russki moi narod, ya znayu ty
Po sushchnosti internatsionalen.
No chasto te, chi ruki nechisty Tvoim
chiteishim imenem bryatsali. Ya znayu
dobrotu moyei zemli.
Kak podlo, shto i zhilochkoi ne drognuv.
Antisemiy narekli sebya

I Babi Jar

Babi Jarille ei ole pystytetty
muistomerkkejä.
Jyrkkä vuorensinä on kuin valtava
hautapatsas.
Minussa asuu kauhu.
Olen tänään yhtä vanha kuin
juutalaisten kansa.

Kuvittelen: olen juutalainen,
vaeltamassa muinaisessa Egyptissä.
ja tuossa minä, ristiinraulittuna,
teen kuolemaa.
ja vielä tänään näen ruumiissani
neulanjäljet.
Kuvittelen: olen Dreyfus.
Pikkuporvariston ilmiäntama ja
tuomitsema.
Olen ristikon takana. Olen joutunut
saarroksiin.
Ahdistettuna, syljettynä, parjattuna.
Vikisevät naikkoset brysselinpitseissään
sohivat minua päivänvarjoillaan
kasvoihin.
Kuvittelen: olen nuorukainen
Belostokissa.

Veri virtaa, leviten lattioille.
Kapakkatiskien pikkupomot riehuvat
haisten vodkalle
ja valkosipulille.

Ja minä nurkkiinpotkittuna,
voimattomana,
Rukoilen turhaan pahoinpitelijöitä.

Ympäriällä kuuluu kaakatus: "Tappakaa
jutskut, pelastakaa Venäjää."
Joku viljakauppias hakkaa äitiäni.

Voi sinä Venäjän kansa.
Tiedän, että sinä pohjimmiltasi olet
kansainvälinen.
Mutta liian usein likaiset kädet ovat
saastuttaneet puhtaan nimesi.
Minä tunnen maani hyvyiden.
Kuinka katalaa, että antisemiitit silmiänsä

"Soyuzom Russkovo Naroda!"
Mne kazhetsya ya - eto Anna Frank,
Prozrachnaya, kak vetochka v aprele,
I ya lyublyu, i mne ne nado fraz,
No nado, shtob drug v druga my
smotrel'i.
Kak malo mozhno videt, obonyat!
Nelzya nam listyev
I nelzya nam neba,
No mozhno ochen mnogo - eto
nezhno Drug druga v tyomnoi
komnate obnyat.

"Syuda idut!"

"Ne bosa, eto guly
Samoy vesny. Ona syuda idyot.
Idi ko mne,
Dai mne skoreye guby!"

"Lomayut dver!"

"Nyet, eto ledokhod..."

Nad Babim Yarom shelest dikikh trav,
Derevyia smotryat grozno, po-sudeis-
ki. Zdes molcha vsyo krichit, i, shapku
snyav,
Ya chuvstvuyu, kak medlenno sedeyu.

I sam ya, kak sploshnoi bezzvuchnyi
krik,
Nad tsysachami tsysach
pogrebyonnykh.

Ya - kazhdyi zdes rasstrelyanni starik. Ya
- kazhdyi zdes rasstrelyanni rebyonok.
Nichto vo mne pro eto ne zabudet.

"Internatsional" pust progremit. Kogda
naveki pokhoronen budet Posledni na
zemle antisemit.

Yevreiskoi krovi nyet v krovi moyei, No
nenavisten zloboi zaskorzloi Ya vsem
antisemitam, kak yevrei.

I potomu ya - nastoyashchi russki!

räpäyttämättä julistautuvat

"Venäjän kansan liitoksi."
Kuvittelen: olen Anne Frank,
hauras lehvä huhtikuussa.
Ja minä rakastan. En tarvitse sanoja.
Tarvitsen vain, että toisiimme
katsoisimme.
Kuinka vähän saamme nähdä, aistia.
Ei ole suotu meille puitten lehtiä,
ei taivasta.
Mutta me saamme hämärässä
huoneessa toisiamme hellästi syleillä.

Ovatko he tulossa?

Älä pelkää se on vain kevään kohinaa,
kevät on tulossa.
Tule sinäkin luokseni. Ojenna minulle
huulesi.

Murtavatko he ovea?

Ei, jää vain murtuu.

Babi Jarin rinteillä viheriövät villit ruohot.
Puut seisovat ankarina, tuomitsevina.
Kaikki huutaa täällä äänetönnä ja minä
riisun hattuni tunnen kuinka hitaasti
harmaannun.

Ja itse olen kuin keskeytymätön hiljainen
huuto tuhansien tuhansien hautojen yllä.
Olen jokainen täällä ammuttu vanhus.

Olen jokainen täällä ammuttu lapsi. Ei
mikään minussa tätä koskaan unohda.

Pauhatkoon "Kansainvälinen", kun
viimeinenkin antisemiitti maan päällä on
laskettu hautaan.

Ei ole juutalaista verta veressäni. Mutta
kuin juutalaista minua leppymättömästi
vihaavat kaikki antisemiitit.

Ja siksi olen tosi venäläinen.

II Yumor

Tsari, koroli, imperatory,
Vlastiteli vsei zemli,
Komandovali paradami,
No yumorom, no yumorom ne mogli.
V dvortsy imenitykh osob,
Vse dni volzezhashchikh vykholenno,

Yavlyalsya brodyaga Ezop, I nishchimi
oni vyglyadeli.

V domakh, gde khanzha nsledil Svoimi
nogamig shchuplymi,

Vsyu poshlost Khodzha Nasreddin
Sshibal, kak shakhmaty, shutkami.

Khoteli humor kupit.

Da tolko evo ne kupish!

Khoteli yumor ubit.

A yumor pokazyal kukish.

Bortsya s nim - delo trudnoye,
Kaznili evo bez kontsa.

Evo golova obtrublennaya
Torchala na pike streltsa.

No lish skomoroshi dudochki
Svoi nachinali skaz,
On zvonko krichal: "Ya tutochki."

I likho puskalsya v plyas.

V potryopannom kutsem palitshke,
Ponuryas i slovno kayas, Prestupnikom
politicheskim
On, poimannyi, shol na kazn.

II Huumori

Tsaarit, kuninkaata, keisarit, valtiata
kaiken maan,
komensivat paraateja - mutta eivätpä
huumoria pystyneet komentamaan.
Palatseihin ylhäisten ihmisten, missä
he päivät pitkät joutilaina makailivat,
ilmestyi kulkuri - Aisopos - ja
kerjäläisiltäpä näyttivät.

ilmestyi kulkuri - Aisopos - ja
kerjäläisiltäpä näyttivät.

Taloissa, missä hurskastelijat
tepastelivat hinteilillä kintuillaan.
löi Hadju Nasreddin koko typeryyden, kuin
shakkinappulat, pilapuheilla.

Löi Hadju Nasreddin koko typeryyden,
kuin shakkinappulat, pilapuheilla.

Haluttiin huumori ostaa.

Mutta häntäpä ei osteta.

Haluttiin huumori tappaa.

Mutta huumoripa näytti pitkää nenää.

Häntä vastaan on vaikea taistella.
Hänet on teloitettu yhä uudestaan.

Hänen poikkihakattu päänsä on ollut
soturin keihään nenässä.

Mutta tuskin ilveilijöiden huilut aloittivat
soittonsa,
kun hän jo huusi raikuvasti:
"Minäpä olenkin täällä."

"Minäpä olenkin täällä."

"Minäpä olenkin täällä."

Ja heittäytyi railakkaaseen tanssiin.

Kuluneessa takkipahasessaan, pää pai-
nuksissa, pidätettynä ja ikään kuin katuen,
hän, poliittinen vanki, kulki
teloitettavaksi.

Vsem vidom pokornost vykalzyval,
Gotov k nezemnomu zhityu,
Kak vdrug iz paltishka vyskalzyval,
Rukoi makhal

I tyu-tyu!

Yumor pryatali v kamery,
Da chorta s dva udalos.

Reshotki i steny kamennyye
On prokhodli naskvoz. Otkashlivayas
prostuzhenno, Kak ryadovoi boyets
Shagal on chastushkoi-prostushkoi
S vintovkoi na Zimni dvoryets.

Privyk on ko vzglyadam sumrachnym,
No eto yemu ne vredit,
I sam na sebya s yumorom
Yumor poroi glyadit.

On vechen.
On lovok.
I yurok.

Prodyot cherez vsyo, cherez vsekh.

Itak, da slavitsya yumor!
On - muzhesvennyi chelovek.

III V Magazine

Kto v platke, a kto v platochke,
Kak na podvig, kak na trud,
V magazin poodinochke
Molcha zehnschiny idut.

O, bidonov ikh bryatsanye,
Zvon butylok i kastyul.
Pakhnet lukom, ogurtsami,
Pakhnet sousom Kabul.

Zyabnu, dolgo v kassu stoya,
No pokuda dvizhus k nei,
Ot dykhanya zhenshchin stolkiikh
V magazine vsyo teplei.

Oni tikho podzhidayut,
Bogi dobrye semi,

Koko olemus nöyryyttä osoittaen,
valmiina taivaalliseen eloon,
kun hän yhtäkkiä luiskahti
takkipahasestaan,
heilautti kättään

ja - "kukkuu".

Huumoria on piiloteltu vankikopeissa,
mutta se, piru vieköön, ei ole onnistunut.

Hän on kulkenut ristikoitten ja
kivimuurien lävitse.
Yskien vilustuneena hän on marssinut,
kuin tavallinen sotamies,
ivalaulut kiväärinään, kohti Talvipalatsia.

Hän on tottunut synkiin katseisiin,
mutta se ei häntä vahingoita.
Ja itseään huumori huumorilla
toisinaan katselee.
Hän on ikuinen.
Ikuinen

Hän on ovela
Ovela
Ja ketterä

Hän kulkee läpi kaiken ja kaikkien.

Siis - eläköön huumori.
Hän on miehuullinen kelpo ihminen.

III Kaupassa

Kuka liinassa, kuka huivissa, kuin
urotekoihin, kuin työhön,
kulkevat naiset vaiti kauppaan yksi
kerrallaan.

Maitokannujen kalina, pullojen ja
kattiloitten kilinä.
Tuoksuu sipulille, kurkuille, tuoksuu
Kabul-kastikkeelle.

Palelen, hitaasti kassaan jonottaessani,
mutta liikkeussani sitä kohti
tulee kaupassa näin monien naisten
hengityksestä yhä lämpimämpää.
He odottavat hiljaa - nuo perheen
lempeät jumalat.

I v rukakh oni szhimayut
Dengi trudnyye svoi.

Eto zhenshchiny Rossii,
Eto nasha chest i sud.
I beton oni mesili,
I pakhali, i kosili.

Vsyo oni perenosili,
Vsyo oni perenesut.

Vsyo na svete im posilno,
Skolko sily im дано.

Ikh obschityvat postydno,
Ikh obveshivat greshno.

I, v karman pelmeni sunuv,
Ya smotryu, surov i tikh,
Na ustalye ot sumok
Ruki pravednyye ikh.

IV Strakhi

Umirayut i Rossii strakhi,
Slovno prizraki prezhnikh let.
Lish na paperti, kak starukhi,
Koye-gde eshcho prosyat na khleb.

Ya ikh pomnyu vo vlasti i sile
Pri dvore torzhestvuyushchei lzhi. Strak-
hi vsyudu kak teni skolzili,
Pronikali vo vsye etazhi.
Potikhonku lyudei priruchali
I na vsyo nalagali pechat.
Gde molchat by, krichat priruchali,
I molchat, gde by nado krichat.
Eto stalo sevodnya dalyokim,
Dazhe stranno i vspomnit teper.
Tainyi strakh pered chim to donosom,
Tainyi strakh pered stukom v dver.
Nu, a strakh govorit s inostrantsem,
S inostrantsem to shto, a s zhenoi.

Ja käsissään he puristavat vaikeasti
ansaittuja rahojaan.

He odottavat hiljaa - nuo perheen
lempeät jumalat.
Ja käsissään he puristavat vaikeasti
ansaittuja rahojaan.

He ovat Venäjän naisia. He ovat
kunniamme ja tuomiomme.
Betonia he ovat sekoittaneet, ja
kytäneet ja kylväneet...
Kaiken he ovat kestäneet,
kaiken he kestävät.

Kaiken he ovat kestäneet,
kaiken he kestävät.

Maailmassa on kaikki heidän voimiensa
mukaista - niin paljon voimaa on heille
annettu.

On häpeällistä heitä pettää. On synty heitä
kuormittaa.

Ja työntäen pelmeni-paketin taskuuni,
katson, hämilläni ja hiljaa, heidän ostos-
kasseista väsyneitä, rehellisiä käsiään.
(1956)

IV Pelot

Ovat pelot kuolemassa Venäjällä. Kuin
menneitten aikojen aaveet ne enää
kirkon eteisessä, kuin vanhat mummot,
vielä jossakin kerjäävät leipää.

Minä muistan ne valtaisina päivinä,
juhliivan valheen hovissa.
Kuin varjot liukuivat pelot kaikkialla,
joka paikkaan tunkeutuen.
Ne kesyttivät vähitellen ihmiset ja
löivät joka paikkaan leimansa:
missä vaieta - ne huutamaan opettivat,
ja vaikenemaan - missä huutaa piti.
Tämä tänään on käynyt etäiseksi.
Nyt tuntuu omituiselta muistaa jonkun
ilmiannon salaista pelkoa,
oveen koputuksen salaista pelkoa.

Nu, a strakh bezotchotnyi ostatsya
Posle marshei vdvoyom s tishinoi.

Ne boyalis my stroit v meteli,
Ukhodit pod snaryadami v bo,
No boyalis poroyu smertelno
Razgovarivat sami s sobo.
Nas ne sbili i ne rastili,
I nedarom seichas vo vragakh
Pobedivshaya strakhi Rossiya
Yeshcho bolshi rozhdayet strakh.

Strakhi novyye vizhu, svetleya:
Strakh neiskrennim byt so strano,
Strakh nepravdo unizit idei,
Shto yavlyautsya pravdoi samoi.
Strakh fanfarit do odurenya,
Strakh chuzhiye slova povtoryat,
Strakh unizit drugikh nedoveryem
chrezmerno sebe doveryat.

Umirayut v Rossii strakhi.
I kogda ya pishu eti stroki
I poroyu nevolno speshu,
To pishu ikh v yedinstvennom strakhe,
Shto ne v polnyu silu pishu.

V Karyera

Tverdili pastyri, shto vreden
I nerazumen Galilei.

Shto nerazumen Galilei,

No, kak pokazyvayet vremya,

Kto nerazumnei, tot umnei,

Uchonyi, sverstnik Galileya,

Byl Galileya ne glupeye,

Niin, entä pelko jutella ulkomaalaiselle?
Mutta mitäs ulkomaalaisesta, entä
vaimolle?

Niin, entä rajaton pelko jäädä marssin jäl-
keen hiljaisuuden kanssa kahden?

Emme pelänneet rakentaa
lumituiskussa, emme pelänneet
mennä taisteluun luotisateessa,
mutta toisinaan pelkäsimme
silmittömästi puhua toinen toisellemme.
Meitä ei lyöty maahan eikä turmeltu;
eikä pelkonsa voittanut Venäjä
vihollisissaan suotta herätä vieläkin
suurempaa pelkoa.

Mutta toiset, uudet pelot näen suotavina:
pelätä vilpillisyyttä maataan kohtaan,
pelätä valheella
aatteiden alentamista, jotka ovat todellista
totuutta,
pelätä tainnuttavaa kerskailua, pelätä vain
toisten sanoja
toistelemista, pelätä toisten polkemista
epäluuloin,
pelätä ylenpalttista itsevarmuutta.
Ovat pelot kuolemassa Venäjällä.
Ja kun minä kirjoitan näitä rivejä ja joskus
tahtomattani kiihda, niin kirjoitan niitä
peläten ainoastaan etten anna kaikkeani...
(1966)

V Ura

Papit jankuttivat kuinka turmiollinen ja
ajattelematon on Galilei.

Kuinka ajattelematon on Galilei,
kuinka ajattelematon on Galilei.

Mutta kuten aika näyttää, hän joka on
epäviisaampi onkin viisaampi.

Joka on epäviisaampi onkin viisaampi,
joka on epäviisaampi onkin viisaampi.

Muuan oppinut - Galilein ikätoveri - ei ollut
Galileita tyhmempi.

Ei ollut Galileita tyhmempi, ei ollut

On znal, shto vertitsya zemlya,

No u nevo byla semya,

I on, sadyas s zhenoi v karetu, Svershiv
predatelstvo svoyo, Schital, shto delayet
karyeru,

A mezhdu tem gubil yeyo,

Za osoznaniye planety
Shol Galilei odin na risk,

I stal velikim on.

Vot eto

Ya ponimayu - karyerist!

Itak, da zdravstvuyet karyera,
Kogda karyera takova,
Kak u Shekspira i Pastera,
Nyutona i Tolstovo,
I Tolstovo.

Lva?

Lva!

Zachem ikh gryazyu pokryvali?
Talent, talent, kak ni kleimi.

Zabyty te, kto proklinali.

No pomnyat tekhn, kovo klyali,
Vse te, kto rvalis v stratosferu,
Vrachi, shto gibli ot kholer,
Vot eti delali karyeru!

Ya s ikh karyer beru primer.

Ya veryu v ikh svyatuyu veru.
Ikh vera - muzhestvo moyo.
Ya delayu sebe karyeru
Tem, shto ne delayu yeyo!

Galileita tyhmempi.

Hän tiesi että maa pyörii, mutta hänellä
oli perhe.

Mutta hänellä oli perhe, mutta hänellä
oli perhe.

Ja nousten vaimonsa kanssa vaunuihin,
tehtyään kavalluksensa,
hän luuli tekevänsä karrieerin, mutta
tuhosikin sen.

Mutta tuhosikin sen, mutta tuhosikin
sen.

Tajuten planeetat otti Galilei yksin riskin
ja tuli suureksi...

Ja tuli suureksi.

Siinä vasta todellinen karrieristi.

Niinpä eläköön karrieeri, kun karrieeri
on sellainen kuin Skapespearella ja
Pasteurilla, Newtonilla ja Tolstoilla ja
Tolstoilla...
Siis Leolla.

Miksi heitä liattiin? Lahjakkuus on
lahjakkuutta, vaikka sitä kuinka
häpeäisit.

On unohdettu ne jotka kirosivat.

Mutta kirohut muistetaan, mutta kirohut
muistetaan.

Kaikki ne, jotka pyrkivät stratosfääriin,
lääkärit, jotka menehtyivät koleraan,
ovat niitä jotka tekivät todellisen
karrieerin.

Heidät karrieeristaan otan esimerkkiä.
Uskon heidän pyhään uskoonsa. Heidät
uskonsa on miehuuteni mitta. Luon
itselleni karrieerin siten, etten sitä tee.
(1957)

Suomentaja tuntematon